

KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK PROJELERİ İÇİN TASARLANAN VİDEOLARIN GÖSTERGEBİLİMSEL ÇÖZÜMLEMESİ: HAYTAP ve BGD’NİN EMPATİ VİDEOSUNUN ÇÖZÜMLEMESİ

Ayla Özlem YAĞAN
Istanbul Kültür University, Turkey

ÖZET

Sivil toplum kuruluşlarının, yerel yönetimler ve markalarla işbirliği kurarak tasarladığı projelerle toplumda giderilmesi istenen sorunların çözümünde, bireylerde istenilen yönde davranış değişikliği yaratmak hedeflenmektedir. Bu çerçevede proje için tasarlanan iletilerin aktarılması istenen bilgi, duygu ya da düşünceyle bütünlük göstermesi önemlidir. HAYTAP-Hayvan Hakları Federasyonu ve BGD-Barınak Gönüllüleri ve Hayvanlara Yaşam Hakkı Derneği bu çerçevede toplumu, hayvanlara karşı duyarlı olmaya çağıran “empati” temalı bir kampanya düzenlemiştir.

Kampanyanın, hedef kitle üzerinde davranış değişikliği yaratmasını destekleyen görsel-işitsel-dilsel öğelerle iletiler tasarlanmıştır. Kamu spotu mantığıyla hazırlanan görsel ileti ile oluşturulan kampanyada anlatılmak istenen mesajla, mesajı aktaran görüntülerin bütünlük sağladığını ortaya koymak adına göstergebilimsel çerçevede inceleme gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede, görselin teknik, dilsel, gösteren -gösterilen ilişkisi, metafor-metonimi kullanımı üzerinde durulmuştur.

Çalışmada, görselin incelemesine geçmeden önce; kurumsal sosyal sorumluluk ve sivil toplum kuruluşlarının ilişkilerinden söz edilmektedir. Bu bağlamda, sosyal sorumluluk, kurumsal sosyal sorumluluk, sivil toplum kuruluşları ve kampanyaları kavramları üzerinde durulmuş olup, sokak hayvanları ile ilgili projeler hayata geçiren Hayvan Hakları Federasyonu ve Barınak Gönüllüleri Hayvanlara Yaşam Hakkı Derneği’nin yaptığı çalışmalar örneklendirilerek açıklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: KSS, Empati, STK, HAYTAP, BGD, Göstergebilimsel inceleme

KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK VE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI İLİŞKİSİ

Günümüzde devlet kurum ve kuruluşlarının sosyal yaşam içerisindeki faaliyet alanlarının etkin bir biçimde yönetilememesi nedeni sivil toplum kuruluşlarının faaliyet zeminini oluşturmaktadır. Bu bağlamda sosyal sorumluluk kavramı, toplumsal sosyal sorumluluk kavramı, sivil toplum kuruluşları, iş birliği ve paydaş kavramlarına dikkat çekmek gerekmektedir. Sosyal yaşamın eksik yanlarının giderilmesinde üç ana birimin birlikteliğinin önemini kavramak, bu çerçevede bir sivil toplum kuruluşu, bir devlet kuruluşu ve bir özel kuruluşun işbirliğinden söz etmek gerekmektedir.

Sosyal Sorumluluk kavramında, sosyal “toplumsal”¹ şeklinde, sorumluluk ise “kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi, sorum, mesuliyet”² olarak tanımlanmaktadır. Bu durumda Sosyal Sorumluluğun, topluma karşı oluşan ve hesap verilmesi gereken bir sorumluluk olarak tanımlanması olanaklıdır.

Geçmişten bugüne toplumlarda sosyal sorumluluğun en önemli sorumlusu ve takipçisi devlet ve hükümetler olmuştur, özellikle devletin ekonomi üzerindeki egemenliğinin kesin olduğu

¹ <http://www.tdk.gov.tr/>

² <http://www.tdk.gov.tr/>

dönem ya da ülkelerde, toplumsal refah ve huzurun sağlanması görevi öncelikli olarak devletler tarafından yerine getirilmiştir. Bu nedenle sosyal nitelikli çeşitli faaliyetler devlet eliyle ve devlet kontrolünde gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Zamanla işletmeler ortaya çıkınca da devletler, çıkardıkları yasalar ve yaptıkları zorlayıcı düzenlemelerle sorumluluk ve takipçilik görevlerini sürdürmüşlerdir. Çıkarılan yasalar önceleri iş yerlerindeki çalışma koşullarını iyileştirme, çalışma saatleri, ücretler ve çeşitli sosyal hakları düzenleme gibi işletmelere yönelik zorlayıcı düzenlemeler olmuştur³. Bu zorlayıcı düzenlemeler sonucu geleneksel yaklaşımla işletmelerde genellikle bir çek yazarak ya da nakit para bağıışı ile en kolay yoldan hayır işlemek anlayışı doğmuştur. Bu bağıışlar sonucu işletme ya da hayır işlenen kurumun kazançları ile ilgilenilmemiştir ki genelde her iki taraf için de herhangi bir kazanç söz konusu olmamıştır.

1. Dünya Savaşı'ndan sonra yönetim felsefesinde değişikliğe gereksinim olduğunu hisseden Sheldon'a göre, iş dünyasını çevreleyen değişim ve büyüyen sanayi, yönetimin daha karmaşık sorunlarla yüz yüze gelmesine neden olurken, toplum da sorunlarla daha çok ilgilenmeye başlamıştı. Bu gözlemler ışığında, Sheldon kendi tezini "yönetimin ilk sorumluluğu topluma hizmettir" şeklinde formüle ediyor ve 1923 yılında yazdığı "The Philosophy of Management" adlı kitabında bu görüşü ele alıyordu. Oliver Sheldon'a göre, "Yönetimin gelişmesi bilimsel metotların kullanımına bağlıdır ve yönetimin temel sorumluluğu toplumsaldır." Sheldon'un sosyal sorumluluk kavramı sosyal çevrenin dört temel gözleminden çıkarılır⁴:

- 1) Çalışanlarda uyanan toplumsal ilgi,
- 2) Çalışanların kendilerine ayıracakları daha fazla boş zaman için talepleri,
- 3) Çalışanların sendikalar gibi büyük gruplar halinde bir araya gelmeleri,
- 4) Sorunları çözmek için bilimsel yaklaşım ruhunun gelişimi.

2. Dünya Savaşı'ndan sonra neredeyse tüm Dünya devletlerinin ekonomik büyüme politikalarına öncelik vermesi; pek çok alandaki yatırımları hızlandırmış, gelişen teknolojinin sanayi ve tarımsal üretime yansması, doğal kaynakların hızla azalması ve tahrip olması yanında insan ve diğer canlıların yaşamını zorlaştıran çevre kirliliğine yol açmıştır. Kontrolsüz büyümenin yarattığı olumsuzlukların belirgin bir şekilde ortaya çıktığı 1960'lı yılların sonlarında çevre kirliliği ve doğal kaynakların tahribatına karşı hassas olan toplum kesimlerinin gösterdiği tepki 1970'li yıllarda giderek daha fazla artmıştır. Bütün bu gelişmeler, 1980'li yıllarda sürdürülebilir kalkınmanın tüm dünya ulusları tarafından öncelikli politik amaç olarak benimsenmesine yol açmıştır. Bundan çok daha sonra 1987'de WCDE (World Commission on Environmental Development); sürdürülebilirliğin sosyal, ekonomik ve çevresel yönünü "insanlığın şimdiki ihtiyaçlarını gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneğini tehlikeye atmaksızın karşılayabilir" ifadesiyle açıklamıştır. Böylece sürdürülebilir kalkınma kavramı, işletmelere ekonomik sorumluluk yanında çevre ve sosyal sorumlulukları da beraberinde getirmiştir (Aiking ve Boer, 2004; Jimenos ve Lorento, 2001)⁵. Bu çerçevede kurum ve kuruluşların rekabet ortamında farklılaşma isteklerinin ve gerekçesinin varlığıyla kurumsal sosyal sorumluluk projeleri önem kazanmıştır.

Çevreyle iç içe yaşamaları, toplum beklentilerinin değişmesi, kurumsal sosyal sorumluluk ve kurumun itibarı arasındaki ilişki gibi etkenler, işletmelerin sosyal sorumluluk anlayışına uygun davranmaları konusunda itici güç rolü oynamaktadır. Bu bağlamda işletmeler artık, sadece mal ve hizmet üreten kuruluşlar değil, çalışanın refahını düşünen, toplumsal olaylara

³ <http://sbe.balikesir.edu.tr/dergi/edergi/c8s13/makale/c8s13m7.pdf>, Kurumsal Sosyal Sorumluluk Anlayışında Son Dönemeç: Stratejik Sorumluluk Yrd.Doç.Dr. Ender YÖNET, S. 3 (01.05.2012, 20.00)

⁴ Filiz Balta Peltekoğlu, Halkla İlişkiler Nedir, s.190

⁵ <http://deu.mitosweb.com/browse/50433/9.1%20aky%C4%B1ld%C4%B1z.pdf?show> (Sosyal Sorumluluk ve Ahlaki Yaklaşımlar Çerçevesinde Pazarlamanın Sürdürülebilir Gelişimdeki Rolü, Yard. Doç. Dr. Murat AKYILDIZ, S. 2 (01.05.2012, 22.30)

duyarlı, çevreyi koruyan, tüketiciye en iyi hizmet vermeyi amaçlayan organizmalar olarak düşünülmektedir.⁶ Bu, organizmaların marka itibarını yönetmesinin yanı sıra diğer kurum ve kuruluşları da teşvik etmeye neden oluşturacaktır.

Archie Carroll'ın "Kurumsal Sosyal Sorumluluk Piramidi"ne bakıldığında, Piramitte yer alan dört basamaktan birinin "sosyal sorumluluk" kavramı olduğu görülmektedir⁷. (Hayırseverlikle ilgili Sorumluluklar; Ahlakî Sorumluluklar; Yasal Sorumluluklar ve Ekonomik Sorumluluklar)

Sonrasında ise Geoffrey Lantos'un, Archie Carroll'un sınıflandırmasını geliştirerek KSS'den söz edilmektedir⁸:

- 1) Hayırseverlik (diğerkâm) odaklı KSS
- 2) Etik KSS
- 3) Stratejik KSS

Kurumsal itibar için son derece önem kazanan sosyal sorumluluk kavramı ile işletmeler kendi çıkarları yanında varlığını borçlu olduğu toplumun genel çıkarlarını da gözetmek durumundadır. Toplumsal sorunlara duyarlılığını kanıtlamak amacıyla gerçekleştirdiği hayırseverlik, sosyal sorumluluk projelerini desteklemek gibi faaliyetler işletmelerin toplumsal sorumluluklarını görünür kılar. Kurumsal sosyal sorumluluk sadece sosyal sorumluluk projeleri olmayıp, kurumların ekonomik, etik ve hukuksal sorumluluklarını da kapsar. Aksi takdirde, sadece sosyal sorumluluk projeleri ile seslerini duyurmaya çalışan ancak toplumsal sorumluluklarını yerine getirmeyen işletmelerden söz edilebilir. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde, toplumsal sorunların büyüklüğü ürkütücü bir tablo sergilerken, işletmelerin karşısına toplumsal katkıda bulunabilecekleri sınırsız alternatifler çıkmaktadır. Böylece kurumlar iyi bir kurumsal vatandaş olduklarını kanıtlayabilecekleri fırsatları yakalayabilmektedirler⁹.

Kurumsal Sosyal Sorumluluk (organizational social responsibility), herhangi bir organizasyonun - kar amacına yönelik olarak oluşturulmuş bir şirket, kamu kuruluşları ya da hükümet dışı organizasyonlar- hem iç hem de dış çevresindeki tüm paydaşlara karşı "etik" ve "sorumlu" davranarak, bu yönde kararlar almasını ve uygulamasını ifade eden bir kavramdır. Kurumlar da tıpkı o ülkenin vatandaşları gibi hakları ve ödevleri olan organizasyonlar olarak düşünülebilir. Gerçek bir vatandaş gibi kanunlara uymaları, toplumun değer yargılarına saygılı olmaları gerektiği gibi, doğal hayatın korunması, çevre, insan hakları ve adalet gibi konularda duyarlı olmaları beklenir. Bir başka deyişle kurumlara bu çerçevede de kişisel özellikler kazandırılmakta ve birey sorumluluğuna dikkat çekilmekte olup, ülkenin ekonomik kalkınmasında önemli rol oynayan bir kitlesel duruş söz konusudur. Globalleşme ile adeta büyük ve tek bir ülkeye dönen dünyada, sorunlar da paylaşılmakta ve tüm insanlık aynı tehditleri yaşamaktadır. Kurumlar hem kendi ülkelerinde hem de dünya çapında uluslararası örgütlerle ve sivil toplum kuruluşları ile ortaklaşmalıdır¹⁰. Bu çerçevede önemli olan sorumluluk projelerinin olmazsa olmaz aktörlerini en az bir STK, bir marka, bir yerel yönetim birimi oluşturmalıdır.

⁶ Filiz Balta Peltekoğlu, Halkla İlişkiler Nedir, s.186-187

⁷Bkz., <http://www.cbe.wvu.edu/dunn/rprnts.pyramidofcsr.pdf>

ve Bkz., <http://smcball42.wordpress.com/archie-carroll/> ve ayrıca Bkz., Filiz Balta PELTEKOĞLU Halkla İlişkiler Nedir, s.187

⁸ Geoffrey P. Lantos, (2001), **The Boundaries Of Strategic Social Responsibility**, http://faculty.stonehill.edu/glantos/1-antosl/PDF_Folder/Pub_arts_pdfyStrategic%20CSR.pdf, (30.07.2005), s.2.

⁹ Filiz Balta Peltekoğlu, Halkla İlişkiler Nedir, s. 188

¹⁰ <http://www.belgeler.com/blg/1cqV/kurumsal-sosyal-sorumluluk-projeleri-uzerine-kuramsal-ve-uygulamali-bir-calisma-a-theoretical-and-practical-study-about-corporate-social-responsibility-projects>
Kurumsal Sosyal Sorumluluk Projeleri Üzerine Kuramsal ve Uygulamalı Bir Çalışma, Beril BERKER S. 26-27 (01.05.2012, 21.36)

Kurumlar, uygulamayı planladıkları sosyal sorumluluk projeleri için ilk adımı atarken; kültür, misyon ve hedefleriyle bağlantılı projeleri seçme yolunu tercih etmelidirler. Sosyal sorumluluk uygulamaları sadece bir projeye mali destek vermek şeklinde olmamalı, kurumun iş felsefesi ile birleşmeli, süreçlere yansıtılmalı ve çalışanlar tarafından sahip çıkılarak uygulanmalıdır¹¹.

Artık karar alma “kar yapmak ve hayır işlemek” için artan bir isteği yansıtmaktadır. İşletme hedeflerini destekleyen girişimleri tercih eden; temel ürünler ve temel pazarlar ile bağlantılı konuları seçen; pazar payı, pazar oranı artışı ya da arzulanan bir marka kimliği inşası gibi pazarlama hedefleri ile uyumlu fırsatlar sağlayan konuları destekleyen; ulusal politika belirlenmesi ya da kurum krizleri esnasında olumlu destek elde etme potansiyellerini temel alarak konuları değerlendiren; programların uygulamaya konması için temel bir destek sunmak amacıyla birden fazla departmanı seçim sürecine katan, toplumun, müşterilerin ve çalışanların en çok dikkat ettikleri konuları ele alan, kurum değerlerine uygun yalnızca birkaç odak alanı seçen daha fazla kurum görmekteyiz.”¹²

Kurumsal Sosyal Sorumluluk projelerinin kurumsal imaj ve kurumsal itibar üzerindeki olumlu etkileri, işletmeleri KSS projelerini desteklemeleri yönünde motive ederken, sosyal sorumluluk projeleri STK (sivil toplum kuruluşları)’lara gereksinim duydukları kaynakları sağlamaktadır¹³. Kurumsal Sosyal Sorumluluk projelerinde en önemli aktörlerden biri olan sivil toplum kuruluşlarına bakmak gerekirse, birden fazla sivil toplum tanımına rastlamak olasıdır. Günümüzde sivil toplum; devlet ile birey arasında bir yapı olarak kabul edilmektedir. Sivil toplum kendini birçok araç ve yöntemle temsil etmektedir. STK’lar (sivil toplum kuruluşları) bunların en önemlisidir. STK’ları hayatın her alanında faaliyet gösterebilen, faaliyet alanları geniş ve konusu sınırsız olan kuruluşlardır. Günümüzde, dernekler, vakıflar, sendikalar, konfederasyonlar, işveren kuruluşları, profesyonel federasyonlar, meslek kuruluşları, birlikler, odalar, yerel birlikler, kooperatifler ve medya gibi tüzel kuruluşlar artık dünyada STK olarak kabul edilmektedir. Bir kuruluşun Sivil Toplum Kuruluşu sayılabilmesi için her şeyden önce devlet dışı bir kuruluş olması gerektiği genel kabul görmektedir. Birleşmiş Milletler Ekonomi ve Sosyal Konseyinin STK tanımı şöyledir; “devletlerarası anlaşma temeline dayanmayan bütün uluslararası örgütler hükümet dışı örgüttür.”¹⁴

Sivil Toplum Kuruluşları Kampanyaları

Bunlar sivil toplum kuruluşları (STK)’nın gerçekleştirdiği kampanyalardır. Sivil toplum kuruluşlarının amacı; bir konuya ya da duruma dikkat çekmek, varolan yanlış bir durumu düzeltmek, bahse konu durum hakkında toplumu bilinçlendirmek ve toplum desteğini de alarak var olan duruma tepki göstererek uygulamanın değiştirilmesini ya da durdurulmasını sağlamak ya da toplum yararına geliştirilen bir projenin gerçekleştirilmesi için gerekli olan para ve insan desteğini sağlamak gibi hedef kitlesi genellikle toplum olan bir dizi iletişim dizisidir.

Bir genelleme yapılacak olunursa STK’ların çalışma ve etkinlik alanları aşağıdaki gibi sıralanabilir;

- Eğitim alanında etkinlik gösteren STK’lar; devlet okulları, özel okullar, kolejler, üniversiteler,
- Kültürel alanda etkinlik gösteren STK’lar; müzeler, opera, tiyatrolar,

¹¹ <http://www.iudergi.com/tr/index.php/iletisim/article/viewFile/7928/7388> Kurum İçi Hedef Grupların, Sosyal Sorumluluk Uygulamalarındaki Yeri ve “Pfizer Toplum Takımı” Projesi İncelemesi, Tuğçe GÜREL S. 55 (01.05.2012, 22.05)

¹² Philip Kotler, Nancy Lee, Kurumsal Sosyal Sorumluluk s. 9

¹³ Filiz Balta PELTEKOĞLU, Halkla İlişkiler Nedir, s. 193

¹⁴ <http://eprints.sdu.edu.tr/423/1/TS00581.pdf> Avrupa Birliği Uyum Sürecinde Türkiye’deki Sivil Toplum Kuruluşları, Yüksek Lisans Tezi, Olcay KARAKUŞ, 2006, s. 22 (01.05.2012, 22.15)

- Dini alanlarda etkinlik gösteren STK'lar; cami ve medreseler, kilise, sinagog ve diğer ibadet mekânları,
- Yardım ve hayırsever amaçlı etkinlik gösteren STK'lar; sağlık kurumları, araştırma kurumları, yardım toplayan gruplar, dini amaçlara hizmet etmek ve dini daha geniş zeminlere yaymaya çalışan örgütler
- Sosyal alanlarda etkinlik gösteren STK'lar; aile planlamayı konu alan örgütler, çeşitli hastalıkları önlemek ve hastalara destek olmak amacıyla kurulan dernekler ve vakıflar,
- Sağlık alanında etkinlik gösteren STK'lar; hastaneler, hemşire evleri, sağlık sorunlarını araştırma ve çözüm geliştirme örgütleri
- Siyasi alanda etkinlik gösteren STK'lar; siyasi partiler ya da dernekler
- Bayındırlık ve çevrecilik alanında etkinlik gösteren STK'lar; çevreci kurumlar, yeşil barış, nükleer santral ve küresel ısınmayla mücadele eden örgütler gibi örnekleri çoğaltmak mümkündür.¹⁵
- Hayvanlarla ilgili alanlarda etkinlik gösteren STK'lar.

Türkiye’de Bulunan Sivil Toplum Kuruluşlarından Örnekler: Hayvan Dostu STK’lar

DOHAYKO (Doğayı Hayvanları Koruma ve Yaşatma Derneği), KDD (Konyaltı Dostları Derneği), GİRHAİKO (Giresun Hayvanları Koruma Derneği), DİHAİKO (Diyarbakır Hayvanları Koruma Derneği), BGD (Barınak Gönüllüleri Hayvanlara Yaşam Hakkı Derneği), HAYDOST (Hayvan Dostları Derneği), EHDKD (Evsiz Hayvanları ve Doğayı Koruma Derneği), HAYTAP (Hayvan Hakları Federasyonu)

Toplumları aslında hem eğiten, hem yön veren hem de kimi göz ardı edilen konulara dikkat çeken Sivil Toplum Kuruluşlarının kampanyalarından çalışmamıza, içinde bulunduğum ve ilgilendiğim bir konu olduğundan “hayvan dostu STK’lar” ve kampanyalarını ele aldım. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

Bir Federasyon ve Dernek İşbirliği İncelemesi: HAYTAP ve BGD

Hayvan Hakları Federasyonu Türkiye’de doğanın, çevrenin ve hayvanların haklarının korunması için bu konuda aynı görüş birliğinde olan derneklerin bir araya getirmiş olduğu ilk federasyondur. Türkiye’de farklı illerde faaliyet gösteren ve klasik "dernekçilik" anlayışından uzak hayvan hakları savunucusu Sivil Toplum Örgütlerinin tek yürek ve bu konuda güçlü bir ses olmaya inancı sonucunda 9 Temmuz 2008 tarihi itibarıyla Türkiye'nin ilk hayvan hakları federasyonu olarak kurulmuştur.

¹⁵ Toplumsal Sorunların Çözümüne Yönelik Hazırlanan Reklam Kampanyaları: Anlatısal ve Tematik İletişim Çözümleme Örnekleri, İKÜ Sosyol Bilimler Enstitüsü, İletişim Sanatları Programı Yüksek Lisans Tezi, Begüm Aylin Güven, 2011, ss: 38- 40

HAYTAP, içinde yaşadığımız doğanın ve hayvanların haklarının ihlalinde gerek kamuoyunun bilinçlendirilmesi, gerekse ihlallerin önüne geçilmesi için gücü yettiği ölçüde mahkemelere başvurarak dava açar; eğitim çalışmalarına katılır; ilgili yasaların değişmesi ve daha iyi bir şekilde uygulanabilmesi için gerekli görüşmeler ve halkla ilişkiler çalışmaları yapar. HAYTAP'ın temel felsefesi tüm canlılara yaşam hakkı temeli üzerine kurulmuştur. Sahipli olsun sahipsiz olsun tüm hayvanların insanlar kadar yaşam hakkı vardır ve evrensel hayvan haklarında bildirildiği gibi tüm hayvanların bu hakkı doğuştan kazandığı bir haktır. HAYTAP, başta itlaf olmak üzere canlılara, doğaya karşı yapılan her türlü işkenceye, kıyıma katliama, hayvan markacılığına, onlar üzerinden rant elde edilmesine, hatta bilimsel ve bilinçli olmayan her türlü hayvanseverlik ve hayvanseverlik anlayışına karşıdır.¹⁶

BGD, Barınak Gönüllüleri ve Hayvanlara Yaşam Hakkı Derneği ise, uzun süre HAYTAP Federasyonu bünyesinde yer almış; sahipsiz, terk edilmiş, muhtaç hayvanlar ile barınaklar/bakım evleri ve rehabilitasyon merkezlerine yardım amaçlı kurulmuş bir sivil toplum örgütüdür.

Sirklerde Hayvan Kullanımına Hayır!

www.haytap.org

Siz terk ettikten sonra O'nu sokaklarda çöplük çöplük bekliyor olacaksınız.
Neden terk ettiğinize anlam veremediği için ağzacak.
Mücadeleye daha alışkın sokak hayvanları arasında hiçbir şans olmadığı için yeni düşecek.
Bilinci tarafından beslenmeye alıştığı ve karnını nasıf doyuracağını bilmediği için aç kalacak.
Terk edilene kadar hep güvende yaşadığı, başka SİRLİ bir hayat bilmediği için hastalananacak.
Bilinci tarafından sevdiği gülmeye alıştıktan sonra yapacağını kaldığı için kati olacak.
Kendisine yakışan herkese siz sampa iyiliği-kötülüğü ayıramadan, sevgiyle koştuğu için adlanacak.

Yine de hep sizi bekleyecek,
Karşılıksız sevgi ve sadakatin ne demek olduğunu bildiği için...

www.haytap.org

Barınak Gönüllüleri Derneği "hayvanlara yaşam hakkı" temeli üzerine inşa edilmiş olup, felsefesi "Sahipli veya sahipsiz evcil veya yaban hayat süren tüm hayvanların, insanlar kadar yaşam hakkı vardır ve bu hayvanların doğuştan kazandığı bir haktır" şeklindedir.¹⁷

¹⁶ www.haytap.org

¹⁷ <http://www.bgd.org.tr/>

BGD ve HAYTAP çevre ve hayvanlarla ilgili çalışmalar yapan Sivil Toplum Kuruluşları olarak toplumu bilinçlendirici eğitim çalışmaları, barınak ve sokaklardaki hayvanlar için yardım etkinlikleri, afiş-broşür-billboard vb. bilinçlendirici görsellerin yayınlanması vb. çalışmalara imza atmaktadırlar.

**Böyle bakarsanız,
almayın.**

**s e v g i
E N G E L
tanımaz**

Yedikule Hayvan Barınağı'ndaki onlarca engelli hayvan,
ikinci şansı daima hak ettikleri inancıyla büyük özveri
ve itina ile bakılıyorlar. Destek olun, onları unutmayın.
<http://www.fatihbelediyesiyedikulehayvanbarinagi.com>

bgd

KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK ÇERÇEVESİNDE HAYTAP ve BGD'NİN GERÇEKLEŞTİRDİĞİ "EMPATİ" ADLI FİLMİN ÇÖZÜMLENMESİ

Empati kelimesinin tanımlarını incelersek;

"Empati, Duygudaşlık. Duygudaşlık, 1. Aynı duyguları paylaşma, empati. 2. Psikol. Kendini duygu ve düşüncede bir başkasının yerine koyabilme, empati."¹⁸

Empati: Empati terimi, etimolojik anlamında, içsel olarak etkilenmiş, duygulanmış birinin durumunu ifade etmektedir. Kişiler arası ilişkiler bağlamında ise karşımızdakilerin tepkilerini öngörebilme kapasitesi anlamıyla yaygınlaşmıştır. Bu anlamda empatik kişi diğerinin duygularını hissedebilen, onun bakış açısından bakabilen biridir. Empati genel olarak, Diğerini "Diğeri" anlamaya ve onun potansiyellerini tahmin etmeye yönelik çaba harcamaktır. Empati bu açıdan kendini diğerinin yerine koyabilme kapasitesidir. Bu çaba,

¹⁸ Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük. S. 581

bireyin kendini merkeze alarak dünyaya ve diğerine bakma ve dolayısıyla diğerine bakmak yerine, kendinden çıkararak diğerinin bakış açısına yerleşmesini gerektirmektedir.¹⁹

Empatinin diğer bir tanımı ise, diğer kişilerin duygularını okuma yeteneğiyle yakından ilgili olan hislerden biri empatidir; bu, başkasını izleyen kişinin diğer kişinin içinde bulunduğu duruma gösterdiği duygusal davranımdır. Empati sadece birisinin duygularıyla özdeşleşme yeteneği değil, aynı zamanda kendini o kişinin yerine koyabilme kapasitesi ve uygun duygusal davranımı gösterebilmesidir. Sözel olmayan ipuçlarına duyarlılığın yaşla artması gibi empati de yaşa bağlı olarak artmaktadır. Empati için gerekli olan bilişsel ve algısal yetenekler, ancak çocuğun olgunlaşmasıyla gelişmektedir.²⁰

Filmin Genel Betimlemesi

Film mutsuz, yalnız ve üzgün bir çocukla başlar. Sonraki sahnede çocuğun diğer çocuklar tarafından dövüldüğünü görürüz, ellerinden zor kurtulur. Onlardan kaçmış yolda koşarken yetişkin bir erkek ona tekme atar. Trafikte karşıdan karşıya geçmeye çalışan çocuğu araç kullanıcıları görmezden gelir. Yolda yürürken gençler ona taş atar. Yalnız, aç ve susuz bir şekilde caddelerde dolaşmaktadır. Bir pencerenin altından geçerken bir kadın onun üstüne su döker. Kaldırımdan yürürken, genç kızlar ondan ürktüğü için uzağından geçmeye çalışırlar. Parkta annesiyle beraber oturan bir çocuk onu sever ama annesi çocuğu hemen ondan uzaklaştırır. Şehirde inşaatlar devam etmektedir, çocuk inşaat makinalarının ne olduğunu anlamlandıramamaktır. Kediler de ondan kaçır. Gençler kovalar, onu yakalarlar ve hırpalarlar. Çocuk ellerinden zar zor kurtulmuştur. Çöpün yanındaki bir kutunun içine uzanırken «bunun insanlık dışı olduğunu düşünüyor musunuz» yazısını görürüz ve çocuğun aslında bir köpek yavrusu olduğunu görürüz ve «bunun insanlık dışı olduğunu hala düşünüyor musunuz» yazısı belirir. “Adil Davranalım” sloganıyla film biter.

Filmin Gösteren - Gösterilen İlişkisi Çerçevesinde Çözümlemesi:

Kare 1

Kare 2

Kare 3

Kare 4

Kare 5

Kare 6

¹⁹ Nuri Bilgin, Sosyal Psikoloji Sözlüğü, Kavramlar-Yaklaşımlar., Bağlam Yayınları 2007. Ss:103-104

²⁰ Charles G. Morris, Psikolojiyi anlamak, Psikolojiye Giriş, Türk Psikologlar Derneği Yayınları, 2002, s. 440

GÖSTERGE	GÖSTEREN	GÖSTERİLEN
Haytap TV'de yayınlanan Empati Filmi	Çocuğa saldıran çocuklar	Saldırmak
	Çocuğa tekme atan adam	
	Çocuğa taş atan gençler	
	Gençlerin çocuğu sopalarla kovalaması, sıkıştırıp dövmeleleri	

Kare 7

Kare 8

Kare 9

Kare 10

Kare 11

GÖSTERGE	GÖSTEREN	GÖSTERİLEN
Haytap TV'de yayınlanan Empati Filmi	Çocuğun yoldan karşıya geçememesi	Görmezden Gelmek

Kare 12

Kare 13

Kare 14

GÖSTERGE	GÖSTEREN	GÖSTERİLEN
Haytap TV'de yayınlanan Empati Filmi	Kaldırımında çocuğun uzağından geçmeye çalışan genç kızlar	Korkmak
	Küçük kızın annesinin kızı çocuktan uzaklaştırması	

Kare 15

Kare 16

Kare 17

GÖSTERGE	GÖSTEREN	GÖSTERİLEN
Haytap TV'de yayınlanan Empati Filmi	Kadının çocuğun üstüne su dökmesi	Uzaklaştırmak

Kare 18

GÖSTERGE	GÖSTEREN	GÖSTERİLEN
Haytap TV'de yayınlanan Empati Filmi	Bankta oturan kız çocuğunun, çocuğu okşaması	Sevgi

Filmin Teknik Çözümlemesi

Filmin Künyesi

Filmin Adı: Empati

Reklam ajansı: Markom Leo Burnett İSTANBUL

Yaratıcı Yönetmen: Yaşar Akbaş

Yaratıcı Yönetmen: İdil Akoğlu Ergülen

Metin Yazarı: Selva Bayyurt

Sanat Yönetmeni: Atilla Karabay

Ajans Yapımcı: Sevinç Öktem

Yapım Şirketi, Şehir: KALA FILM, İstanbul

Yönetmen: Fatih Kızılgök

Yapımcı: Hazer Baycan

Filmde Anlam Aktarımla ve Söz Oyunları: Metonimi ve Metafor Kullanımı

Bir göstergenin anlam gücü, iki yol (ya metafor ya da metonimi) kullanarak artırılabilir. James Monaco'ya göre, «Etimolojik açıdan metonimi terimi «isimlendirmenin yerini tutan-substitute naming» anlamına gelen Yunanca «meta» (nakletmeyle ilgili) ve «onoma» (isim) birleşmesinden oluşmaktadır. Böylece edebiyatta kral ya da kraliyetten söz ederken, kısaca «taç» diyebiliriz. Bütünün küçük bir parçası bütünü temsil edebilir. Şaha kalkmış bir at üzerinde anıtlaşan büyük bir general heykelinde, generalin atı ve silahları onun kontrol ettiği kuvvetlerin metonimisi iken, aynı zamanda onun düzen ve cesaretinin metaforudur. Sinemada

çok kullanılan metonimi sinemanın bir tür stenosudur; örneğin, takvimden düşen yapraklar geçen zamanın, yürüyen askerlerin ayakları da ordunun metonimisidir²¹

Filmde bir sokak hayvanının sokaklarda yaşadığı sıkıntılar bize, bir hayvan insan gibi kişiselleştirilerek aktarılmaktadır. Hayvan insana benzetilmektedir. Saldırmak, görmezden gelmek, korkmak, uzaklaştırmak ve sevgi gibi eylem ve duyguların anlam gücü bize bu şekilde metaforlaştırılıp, artırılarak anlatılmaktadır.

Filmde Kullanılan Temel Karşıtlıklar

Saldırgan – Savunmasız

Korkan – Korkutan

Sevgi bekleyen – Sevmeyen

İyilik – Kötülük

Seven – Sevmeyen

Filmin Dilsel Gösterge Çözümlemesi

«Bunun insanlık dışı olduğunu düşünüyor musunuz?»

«Bunun insanlık dışı olduğunu hala düşünüyor musunuz?»

«**Hala**» sözcüğü burada son derece önemlidir. Çünkü görsel ileti ile aktarılanların pekiştirilmesi söz konusudur.

“Hala” bilindiği gibi, “şimdiye kadar, o zamana kadar, hâlen, henüz” anlamına gelmektedir. Metinde «hala» sözcüğü sürekliliğin sorgulanışını çağrıştıran dilsel gösterendir. Bu bağlamda film süresince birey olarak hayvanın yerine geçişine tanıklık edilmesi, bu kavrayışın film sonunda sorgulanmasıdır. Bu sorgulayış «hala» dilsel göstereni ile pekiştirilmektedir.

«Hala» dilsel göstergesinin biçimine bakarsak;

Hala kelimesinin kırmızı renkte, klasik fontta kullanılması uyarı ve dikkat çekicilik yaratmaktadır.

Adil Davranalım

«Adil» dilsel göstergesinin içeriğine bakarsak;

Adil; Adaletle iş gören, adaletten, doğruluktan ayrılmayan, hakkı yerine getiren, adaletli

Metinde «adil» sözcüğü; insanların birbirlerine davranışları ile hayvanlara olan davranışları arasındaki adaletsizliği anlatmaktadır.

İzleyiciye bu adaletsizliğin ortadan kalkması için, davranış değişikliği yaratma adına çağrı yapılmaktadır.

«Adil» dilsel göstergesi görsel aktarımına bakarsak;

Adil kelimesinin kırmızı renkte, klasik fontta kullanılması uyarı ve dikkat çekicilik yaratmaktadır.

SONUÇ

Kurumsal ya da bireysel sosyal sorumluluk projelerinin hedef kitlede davranış değişikliği yaratmayı destekleyen görsel iletiler tasarlanmaktadır. Toplumsal duyarlılığı harekete geçirmek, kimi zaman kısa film formatındaki videolarla aktarılan iletilerle hedeflenmektedir. Bu iletilerde kullanılan olay örgülerinin aktarılmak istenen mesaja uygunluğunun gerek görüntüsel gerek dilsel bağlamda bütünlük sağlaması gerekmektedir.

HAYTAP-Hayvan Hakları Federasyonu ve BGD-Barınak Gönüllüleri Hayvanlara Yaşam Hakkı Derneği'nin bir araya gelmesi ile bir sokak köpeğinin hayatının sinema dilinde birey üzerinden anlatılması, bir bakıma hem “özdeşlik” yaratılması hem de «empati» kurulmasının sağlanması açılarından filmin görsel, işitsel, dilsel öğeleriyle bütünlük göstermektedir. Filmde hayvan kişiselleştirilerek, bireyin yerine geçiriliyor ve bireyin yaşam haklarına müdahale ve

²¹ Seyide Parsa, Alev Fatoş Parsa, Göstergibilim Çözümlenmeleri, s. 84

dolayısıyla hayvanın yaşam haklarına müdahale empati kurmamızı sağlayacak bir çok gösteren ile anlatılıyor.

Filmdeki dilsel öğelerin mesajı yalın ve açık bir biçimde iletmesi, mesajı destekleyen metafor ve metonimi kullanımı, gösteren-gösterilen ilişkisi çerçevesinde empati temasının yinelenmesi kampanyanın amacını desteklemektedir. Bu bütünlüğün filmdeki olay örgülerinin hedef kitle algısında değişiklik yaratması öngörülmektedir.

Kaynakça

- Bilgin, Nuri, Sosyal Psikoloji Sözlüğü, Kavramlar-Yaklaşımlar., Bağlam Yayınları 2007.
Morris, Charles G., Psikolojiyi Anlamak, Psikolojiye Giriş. Türk Psikologlar Derneği Yayınları, 2002 .
Seyide Parsa, Alev Fatoş Parsa, Göstergebilim Çözümlemeleri, İzmir, Ege Üni.Yay., 2002.
Peltekoğlu, Filiz Balta, Halkla İlişkiler Nedir, İstanbul, Beta Yay., 2009.
Kotler, Philip; Lee, Nancy, Kurumsal Sosyal Sorumluluk, , İst., Mediacat Yay., 2006.

TEZLER

Toplumsal Sorunların Çözümüne Yönelik Hazırlanan Reklam Kampanyaları: Anlatısal ve Tematik İletişim Çözümleme Örnekleri, İKU İletişim Sanatları Yüksek Lisans Programı Yayınlanmamış Tezi, Haz.Begüm Aylin Güven, 2011.

İNTERNET SİTELERİ

- <http://lenner.tv/index.php/haytap-video-yayin-platformu/haytap/haytap-hayvan-haklari-federasyonu-tanitim-filmi> (17.04.2012, 21:42)
www.haytap.org
<http://www.bgd.org.tr/>
<http://www.tdk.gov.tr/>
<http://sbe.balikesir.edu.tr/dergi/edergi/c8s13/makale/c8s13m7.pdf>, Kurumsal Sosyal Sorumluluk Anlayışında Son Dönemeç: Stratejik Sorumluluk Yrd.Doç.Dr. Ender YÖNET.
http://deu.mitosweb.com/browse/50433/9.1%20aky%C4%B1d%C4%B1z.pdf?show__ Sosyal Sorumluluk ve Ahlaki Yaklaşımlar Çerçevesinde Pazarlamanın Sürdürülebilir Gelişimdeki Rolü, Yard. Doç. Dr. Murat AKYILDIZ.
<http://www.belgeler.com/blg/1cqv/kurumsal-sosyal-sorumluluk-projeleri-uzerine-kuramsal-ve-uygulamali-bir-calisma-a-theoretical-and-practical-study-about-corporate-social-responsibility-projects> Kurumsal Sosyal Sorumluluk Projeleri Üzerine Kuramsal ve Uygulamalı Bir Çalışma, Beril BERKER S.
<http://www.iudergi.com/tr/index.php/iletisim/article/viewFile/7928/7388> Kurum İçi Hedef Grupların, Sosyal Sorumluluk Uygulamalarındaki Yeri ve “Pfizer Toplum Takımı” Projesi İncelemesi, Tuğçe GÜREL.
<http://eprints.sdu.edu.tr/423/1/TS00581.pdf> Avrupa Birliği Uyum Sürecinde Türkiye'deki Sivil Toplum Kuruluşları, Yüksek Lisans Tezi, Olcay KARAKUŞ, 2006.